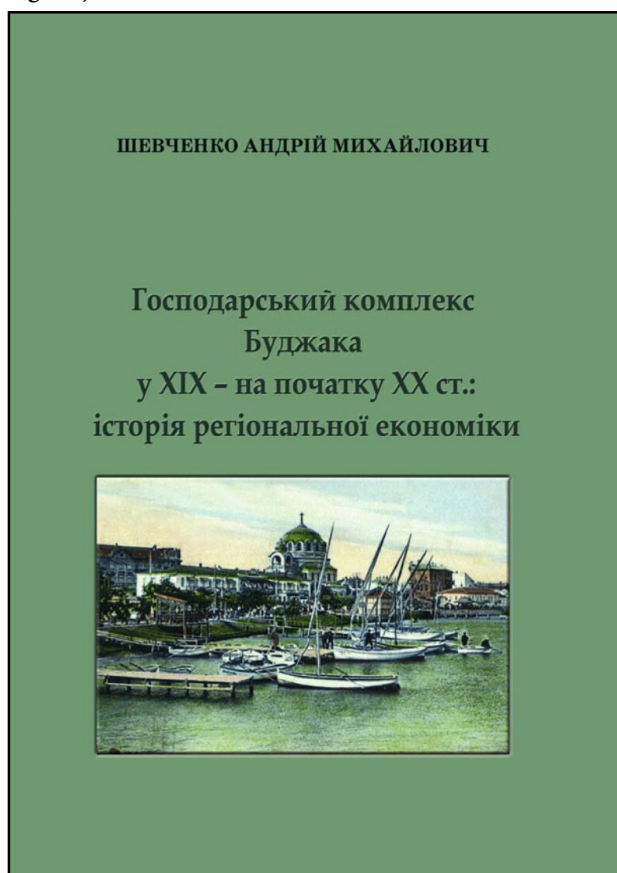

**A. M. ШЕВЧЕНКО. ГОСПОДАРСЬКИЙ КОМПЛЕКС БУДЖАКА
У XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТ.: ІСТОРІЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.
ІЗМАЇЛ: ІРБІС, 2021. 460 С.**

În istoriografie, există tradiții în studierea diverselor aspecte ale dezvoltării regiunii istorice Bugeac. Problemele socio-economice ocupă un loc important în această serie. Cu toate acestea, ele nu au fost luate în considerare pentru întreaga regiune, ci au fost studiate pe domenii separate: clase de țărani, coloniști (bulgari, găgăuzi, germani etc.), comerțul, legislația administrativă etc.

Andrii Șevcenko, un cercetător din orașul Ismail, lector la universitatea locală și profesor de liceu în satul Loscinovka, a prezentat o monografie de sinteză voluminoasă (460 p.) dedicată unei imagini cuprinzătoare a dezvoltării socio-economice a Bugeacului din momentul anexării Basarabiei la Imperiul Rus în 1812 până la izbucnirea Primului Război Mondial în 1914.

O atenție deosebită este acordată rolului politicilor economice ale guvernelor Rusiei și României în modernizarea capacităților de producție, a infrastructurii comerciale și de transport din regiune. Sunt urmăriți factorii care au asigurat dezvoltarea industriilor tradiționale și este analizat rolul Bugeacului în modernizarea economiei regiunii de nord a Mării Negre.

Secțiunea „Istoriografie, surse și metodologie de cercetare” prezintă o analiză aprofundată a lucrărilor pe tema enunțată. Autorul le împarte în cinci grupuri principale, care au propriile trăsături caracteristice și propria metodologie de cercetare. În același timp, este aleasă o perspectivă pentru a prezenta aspectele pozitive și contribuțiile concrete ale cercetătorilor. Este îmbucurător faptul că aportul la studiul problemei din istoriografia moldovenească, atât în trecut, cât și în prezent, este prezentat destul de cuprinzător.

În diversitatea analizei literaturii de specialitate este necesar să ne oprim asupra lucrărilor cercetătorilor din Germania, Bulgaria și Serbia. Secțiunea dată indică o gamă largă de surse pe care se bazează. În primul rând, acestea sunt materialele statistice identificate în Arhivele din Odesa, Ismail și Chișinău. Este important să fie implicate diverse reglementări. Presa periodică a fost studiată pe larg. Multe aspecte sunt dezvăluite în memoriile participanților la evenimentele în cauză. Materialul monografiei este corect prezentat în termeni problematic-cronologici.

A doua secțiune a cărții „Bazele legislative pentru formarea complexului industrial din sudul Basarabiei în secolul XIX – începutul secolului XX” relevă problema unificării managementului rus în Basarabia, în special în Bugeac. Sunt caracterizate noile unități administrative și dezvoltarea lor de-a lungul unui secol, rolul pe care îl au în structura administrativă personalități precum O. Bakhmetova, M. S. Vorontsova, S. O. Tuchkov, P. Fedorov și mulți alții.

Cu toate acestea, considerăm că a meritat să fie dezvăluită mai pe larg confruntarea dintre vechi și nou, pentru a reflecta lupta coloniștilor pentru drepturile lor. Am vrea să nu fim de acord cu autorul atunci când afirmă că „primul val mare de găgăuzi a venit în Basarabia în 1828–1830”. Istoriografia arată că aceștia s-au stabilit în Bugeac la sfârșitul secolului al XVIII-lea și în anii premergători și în timpul Războiului Ruso-Turc din 1806–1812.

Analizând legislația post-reformă a Imperiului Rus, autorul a arătat în mod convingător că aceasta a creat condițiile necesare pentru dezvoltarea economică a provinciei, în special a sudului Basarabiei. Potrivit autorului, atunci când se formează legislația economică a Ucrainei independente, ar trebui luate în considerare realizările avocaților ruși din secolul al XIX-lea – începutul secolului XX. Se mai relevă că reformele din perioada 1863–1885 au contribuit la liberalizarea comerțului și a antreprenoriatului in-

dustrial, oferind oportunitatea angajării în activități de afaceri.

Secțiunea „Formarea complexului industrial de mărfuri din Bugeac în secolul XIX – începutul secolului XX” scoate în evidență, în primul rând, situația economică a Bugeacului în ajunul includerii sale în Imperiul Rus. În continuare este analizată dezvoltarea agriculturii Bugeacului în condițiile apariției producției de mărfuri în prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Dezvoltarea producției agricole în regiune este urmărită și în condițiile modernizării economice de la sfârșitul secolului al XIX-lea – începutul secolului XX. Se dezvoltă și formarea ramurilor auxiliare ale agriculturii (horticultura, viticultura, meșteșugurile și industria prelucrătoare). Totodată, este prezentat procesul de finalizare a revoluției industriale în regiune la sfârșitul secolului al XIX-lea. Secțiunea se încheie cu o determinare a influenței dezvoltării economice a regiunii asupra structurii sociale a populației din Bugeac. Se remarcă, pe bună dreptate, că aceasta a avut un impact pozitiv asupra proceselor de urbanizare din regiune și a agravat diferențierea socială a populației.

Analizând direcțiile generale de dezvoltare a comunicațiilor și transporturilor în secțiunea a patra „Dezvoltarea rețelei regionale de transport”, se explică obiectiv condițiile suplimentare create pentru creșterea exporturilor, în special de cereale. Pe Nistru și Dunăre au apărut primele companii de transport maritim, care au reușit să depășească concurenții străini. Dezvoltarea comerțului a fost facilitată de dezvoltarea comunicațiilor feroviare și rutiere. Sudul Basarabiei s-a transformat într-un puternic centru de transport și tranzit.

Intrând în polemici cu predecesorii săi, în secțiunea a cincea „Dezvoltarea relațiilor comerciale în Bugeac” autorul demonstrează pentru prima dată că relațiile comerciale externe și interne s-au dezvoltat simultan, dezvoltarea acestora a contribuit la trans-

formarea Bugeacului într-o regiune agricolă puternică a Imperiului Rus.

În ultima secțiune, „Formarea relațiilor financiare în Bugeac în secolul XIX – începutul secolului XX”, autorul a identificat trei etape ale acestui proces: formarea elitei comerciale locale în prima jumătate a secolului al XIX-lea; renașterea burgheziei comerciale locale după anexarea Bugeacului la Rusia în 1878; apariția casetelor de valori, a băncilor de economii și a societăților de credit care vizează sprijinirea antreprenorilor locali în dezvoltarea economică. Toate perioadele sunt descrise cuprinzător pe baza unui amplu material documentar și a unei analize metodologice atente.

Vorbind despre lucrare în ansamblu, trebuie subliniat faptul că materialul este însoțit de tabele și grafice importante, care ilustrează obiectiv constatările autorului, iar fiecare secțiune se încheie cu o concluzie.

Există un rezumat generalizat care decurge logic și convingător din cele expuse mai sus. Alături de o generalizare amplă a literaturii existente, autorul introduce o noutate științifică semnificativă folosind surse noi. Scopul acestei lucrări de a studia principalele tendințe și probleme de dezvoltare socio-economică a Bugeacului a fost realizat la un înalt nivel profesional, prin instrumente de analiză aplicată și evidențierea celor mai importante aspecte, precum și a factorilor de dezvoltare economică și de creștere a regiunii pe parcursul perioadei desemnate. Astfel, monografia a prezentat o imagine holistică a dezvoltării Bugeacului în perioada 1812–1918, dezvoltând aspecte semnificative ale istoriei acestei regiuni multietnice. Incontestabil, lucrarea colegului ucrainean A. M. Șevchenko „Complexul economic Bugeac în secolul XIX – începutul secolului XX: Istoria economiei regionale” prezintă interes pentru specialiștii nu numai din Ucraina, ci și din alte țări, în primul rând Moldova și România.

Dr. hab. Nicolai CERVENCOV